

Erasmus+, KA3: Initiatives for policy innovation – Social inclusion through education, training and youth
Project number: 580228-EPP-1-2018-1-SI-EPPKA3-IPI-SOC-IN
3-year project: 31 December 2016–31 December 2019
Project countries: Slovenia, Germany, Spain, Italy, FYR of Macedonia, Turkey

RoMigSc – WP2 почетна студија – Национални извештаи

Национален Извештај од Поранешната Југословенска Република Македонија

Подготвен од:

- Вели Креци
- Мерита Зулфиу Алили
- Беса Кадриу

За проектот.

Главната цел на проектот *RoMigSc* е да се поддржи подобра интеграција на децата Роми и мигранти во образованието преку различни активности кои го поттикнуваат иновативниот развој на политиките, дијалогот и имплементацијата на политиките, како и размена на знаења од областа на образованието, обуката и младите .

Цели на проектот: Проектот, кој е финансиран од Европската унија во рамките на програмата Еразмус+ има за цел да придонесе:

- создавање инклузивни и демократски средини за учење.
- поттикнување на учеството на младите, развивање на практики за вклучување и теренски активности за младите.
- спречување и борба против каква и да било форма на дискриминација и сегрегација во образованието.
- поттикнување на меѓусебното разбирање и почитување меѓу луѓето.
- подобрување на квалитетот на активностите за неформално учење, практиките на младинска работа и волонтерството.

Ова се реализира преку неколку клучни активности, како првична студија, обука за волонтери, волонтерска активност, е-платформа за вклучување во училиштата и интеркултурни теми, обука за наставници и национални семинари за различни учесници.

Проектот е особено релевантен во Поранешна Југословенска Република Македонија

- Клучни активности на проектот се од особена важност за обезбедување на иновативен пристап во справувањето со високата стапка на напуштање на

училиштето кај децата роми, вклучително и повеќе учесници во изготвувањето мерки за превентивна политика и работење на идентификување на ефективни решенија.

- Наставниците во училиштата се во поголема потреба за развивање на вештини, ставови и вредности за подобро справување со мултикултурна средина во класот, воспоставување средина за учење и спречување на дискриминација во училиштата.
- Образованието (добрите наставници и добрите училишта) се клучни за успешна интеграција на ранливите групи во општеството. Транснационалната разновидност е можност училиштата да бидат повеќе инклузивни, креативни и отворени.

Резиме на првичната студија при рака укажуваат на некои главни резултати од почетната студија во поранешната Југословенска Република Македонија. Во второто резиме ќе се разговара за релевантноста на севкупните наоди во сите земји-партнери, вклучувајќи ги препораките за политиките, за ситуацијата во ПЈРМ. Целосните извештаи, кои ги даваат информациите за овие резимеа, се достапни преку веб-страницата на проектот.

Главни резултати од проучувањето на релевантната литература и добрите практики, како и од дискутирање на темата со голем број клучни информатори (практичари од училишта, релевантни администрации, социјални работници и вработени во волонтерски организации) се:

- Обезбедување на доволно ресурси, човечки ресурси и подобра и зголемена комуникација и координација меѓу органите и организациите кои се задолжени за спроведување на програмите, односно стратегиите кои се однесуваат на остварување на правата на децата мигранти / бегалци (Министерство за труд и социјална политика, Министерството за образование и наука, Центарот за управување со кризи, Министерството за внатрешни работи, Министерството за здравство итн.).
- Потреба од дневен центар кој ќе им помогне на ромските деца ангажирани во училиштата да добијат помош во домашната работа, да учествуваат во различни активности, волонтерска работа, што ќе ги спречи да се вратат на улица како питачи.
- Потребна е посебна единица која ќе се занимава со регистрација на ромски деца, бидејќи како што е споменато погоре има голем број ромски деца без документација т.н. „деца – фантоми“.
- Потребен е детален урбанистички план во општина Тетово кој ќе ги идентификува нерегистрираните станбени куќи и жители во овие простори. Многу Роми во Тетово живеат во нелегални населби и, следствено, немаат пристап до вода, електрична енергија итн.
- Околу 10% од ромските деца воопшто не посетувале училиште, високо ниво на отсуство од работа и напуштање на училиштето.
- Главен проблем е недостатокот на компетентност на македонски јазик
- Факторите на ризик вклучуваат сиромаштија, лошо здравје и неисхранетост, мобилност, сегрегација, недоволни капацитети и недостаток на културна чувствителност на училишниот персонал.

Inclusion of Roma and Migrants in Schools
Trainings, Open Discussions
and Youth Volunteering Activities

<https://romigsc.eu>

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Erasmus+, KA3: Initiatives for policy innovation –
Social inclusion through education, training and youth
Project number: 580228-EPP-1-2018-1-SI-EPPKA3-IPI-SOC-IN
3-year project: 31 December 2016–31 December 2019
Project countries: Slovenia, Germany, Spain, Italy, FYR of Macedonia, Turkey

- Нема социјална поддршка за зголемување на посетеноста на училиштата, административни бариери за подобрување, делумна приватизација на образованието пред школо ги ограничува пристапноста
- „Училиштата се генерално неприфатливи и неподдржани на ромските деца“
- Сегрегацијата во посебни училишта и класи е многу честа појава
- Нема политики за привлекување ромски наставници
- Значително зголемување на присуството на средно училиште од скромно ниво во последните две децении.
- 23% зголемување во основното и 57% во средно училиште, студенти на Универзитетот до 400 (150 градци) од 10 во 2005 година.
- Националната стратегија за Ромите во рамките на ромската деценија 2005-2015 инспирира широки активности на граѓанското општество и се прошири до 2020 година.
- Јакнењето на политиките вклучува посветеност на меѓународно прифатените принципи на недискриминација. Слабости вклучуваат недостаток на оперативно спроведување на конкретни политики за спроведување на принципот.
- Во очекување на 1700 бегалци од поранешниот косовски конфликт со нерешен правен статус.
- Мултикултуралност во образованието преку часови формирани по мајчин јазик македонски, албански или турски јазик. Соживот во секојдневниот живот.
- УНИЦЕФ лобира за поголема интеграција на мигрантите во редовното образование. > Национален акционен план за интеграција на бегалци 2017-2027 .
- Дадена е листа на препораки за политиката, меѓу кои и поддршка за инвестирање од мигранти и подобро обезбедување на здравствена заштита и интеграција во редовни структури.
- Голема свесност за улогата на граѓанското општество и волонтерството во инклузивното училишно образование за постигнување на социјална кохезија.
- Волонтерска работа признаена во некои универзитетски курсеви и добиени соодветни ЕКТС кредити за волонтеризам.

Добри практики. Првичната студија идентификуваше бројни добри практики насочени кон градење добри контакти со родителите на мигрантите, формирање мрежи за меѓупрофесионална и меѓуагенциска поддршка и волонтерски ангажман за помош на мигранти, бегалци и ромски деца. **Добрите практики презентирани во извештајот вклучуваат:**

- **Ромски ресурсен центар (ПЈРМ):** многу активна НВО која обезбедува посебни образовни услуги за ромската популација во форма на поддршка на локални асистенти, обезбедувајќи специјални обуки и застапување. Нејзината мисија е преку мобилизирање на локалните власти и сите сродни општествени структури за постигнување на побрза и полесна интеграција на ромската заедница.
- **Проект на УСАИД за образование на Ромите:** По десет години на имплементација, 3.000 ученици Роми придонесоа за сите нивоа на образование - од предучилишна установа до универзитет. Стапките за запишување, задржување и дипломирање на студенти.
- **Добар почеток:** пристап до образование од раното детство и грижа клучни за еднаков почеток на децата Роми. Тоа обезбедува целодневна предшколска настава за 57 деца во претежно ромската општина - Шуто Оризари.

Inclusion of Roma and Migrants in Schools
Trainings, Open Discussions
and Youth Volunteering Activities

<https://romigsc.eu>

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Erasmus+, KA3: Initiatives for policy innovation –
Social inclusion through education, training and youth
Project number: 580228-EPP-1-2018-1-SI-EPPKA3-IPI-SOC-IN
3-year project: 31 December 2016–31 December 2019
Project countries: Slovenia, Germany, Spain, Italy, FYR of Macedonia, Turkey

- Зајакнување на локалните актери во интеграцијата на бегалците во Македонија: Зајакнување на капацитетите на локалните актери, во овој случај општините, со интеграција на бегалци.
- Социјална заштита на бегалци во Македонија: Обезбедување на социјални услуги - психолошка и емоционална поддршка - на ранливите групи на бегалци кои патуваат низ Балканската рута или се привремено сместени во транзитните центри.